

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом ректора
26.04.2024 № 48-ОД

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ
В ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання
вченої ради
26.04.2024 № 10

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ В ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

1.1. Важливим принципом, який визначає якість освітнього процесу в університеті, є академічна свобода викладачів і здобувачів освіти. У контексті цифрового навчання академічна свобода дозволяє ефективно використовувати різноманітні підходи та інструменти.

Положення встановлює загальні принципи цифрового навчання й регулює вимоги щодо планування, розроблення, впровадження й оцінювання цифрових курсів у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (далі – Університет) і не обмежує творчий пошук і авторську методику викладачів.

1.2. Положення розроблено відповідно до вимог і з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», Наказу Міністерства освіти і науки України «Деякі питання організації дистанційного навчання» від 08.09.2020 № 1115 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 28.09.2020 № 941/35224), Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, Концепції розвитку цифрових компетентностей, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р.

1.3. У положенні терміни й поняття вжито в таких значеннях:

P2P (Peer-to-Peer) – підхід до навчання, при якому здобувачі освіти співпрацюють між собою на рівних підставах, обмінюючись знаннями, досвідом і ресурсами. У цій моделі, де кожен учасник процесу є одночасно і викладачем, і здобувачем освіти, створено сприятливу атмосферу для взаємного навчання й підтримки.

Змішана (гібридна) форма навчання – гнучка система організації цифрового навчання, за якої залежно від специфіки освітньої програми органічно поєднується синхронна взаємодія викладача і здобувача освіти, проектна і групова робота та аудиторно-консультативна робота. Частка синхронної взаємодії викладача і здобувача освіти має становити 50 – 75%.

Інновації в цифровому навчанні – впровадження в освітній процес новаторських підходів, ідей і технологій з метою поліпшення якості освіти, стимулювання зацікавленості учасників навчання й розвитку креативного мислення.

Менеджмент цифрового навчання – система управління й координації всіх аспектів цифрового навчання, включно з плануванням, розробленням програм, забезпеченням ресурсів та інфраструктури, організацією навчальних заходів, взаємодією з учасниками навчання, моніторингом якості процесу.

Моніторинг цифрового навчання – систематичне оцінювання й аналіз результатів цифрового навчання з метою виявлення ефективності й слабких місць і вдосконалення освітнього процесу. Моніторинг передбачає збір та аналіз даних про активність учасників, використання ресурсів, рівень сформованості компетентностей, передбачених освітньою програмою.

Тьютор – спеціально підготовлена особа, яка надає індивідуалізовану консультативну допомогу здобувачам вищої освіти під час цифрового навчання і здійснює супровід у формуванні вільної освітньої траєкторії.

Цифрова компетентність – здатність використовувати цифрові технології ефективно й відповідно до поставлених цілей навчання. Цифрова компетентність охоплює навички роботи з комп'ютером, уміння використовувати програмне забезпечення та онлайн-ресурси, а також критичне мислення та вміння креативно застосовувати цифрові інструменти в навчанні.

Цифрове навчання – процес навчання, який базується на використанні цифрових технологій та інтерактивних інструментів.

Цифровий курс – освітній компонент, адаптований для цифрового навчання й реалізований на платформі цифрового навчання.

Цифрові технології – інструменти й ресурси, що базуються на використанні електронних і комп'ютерних пристроїв, програмного забезпечення й мережевих технологій для здійснення освітнього процесу та сприяння взаємодії між його учасниками.

Якісне цифрове навчання – процес цифрового навчання, що відповідає стандартам якості й передбачає збалансоване поєднання педагогічних методик, використання сучасних технологій, активну взаємодію між учасниками навчання та забезпечення підтримки й допомоги з боку викладачів та адміністрації університету.

II. ТЕХНІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА І ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

2.1. Універсальним і єдиним вхідним пунктом для доступу до освітніх ресурсів та інструментів університету є платформа Moodle, через яку забезпечується доступ до різноманітних освітніх матеріалів, завдань, форумів та інших інструментів, необхідних для навчання та спілкування.

Усі інші інструменти (як-то платформи для проведення онлайн-вебінарів, інтерактивні відеоуроки та інші) мають бути інтегровані в цифровий курс на платформі Moodle з метою спрощення доступу до них і забезпечення єдиної точки входу для користувачів.

Політику використання платформи Moodle регулює Положення про освітній портал університету.

2.2. Основна цифрова платформа для цифрового навчання – LMS Moodle.

2.3. Основні цифрові інструменти для організації онлайн-відеолекцій: Microsoft Teams, Google Meet, Zoom, BigBlueButton, Telegram.

2.4. Основний цифровий інструмент для запису відеолекцій – Youtube. Можливе використання аналогів, подібних за функціоналом.

2.5. Основні цифрові інструменти для спілкування – корпоративна електронна пошта й Telegram.

2.6. Під час цифрового навчання має бути забезпечено доступність для здобувачів освіти, які мають обмеження в зорі, слуху або рухових можливостях.

2.6.1. Цифровий контент має відповідати європейському стандарту WCAG 2.1 (<https://www.w3.org/TR/WCAG21/>):

- можливість збільшити розмір шрифту до 200%;
- висота рядка (міжрядковий інтервал) не менше ніж в 1,5 разу більше розміру шрифту;
- інтервал між наступними абзацами не менше ніж у 2 рази більший за розмір шрифту;
- інтервал між літерами (відстеження) не менше ніж 0,12-кратного розміру шрифту;
- інтервал між словами принаймні в 0,16 разу перевищує розмір шрифту.

2.6.2. Цифровий контент має бути представлений текстом веб-сторінки, що дозволяє прочитати навчальний текст вголос інструментами браузерa (екранний диктор).

2.6.3. Зображення мають бути адаптовані для збільшення розміру й використання лупи.

2.6.4. У навчальному матеріалі необхідно використовувати альтернативний текст для зображень.

2.6.5. Відеолекції мають бути завантажені в сервісі Youtube і на інших платформах з відповідним функціоналом для можливості формування автоматичних субтитрів.

III. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І КОНТЕНТУ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

3.1. Основою для планування цифрових курсів є освітня програма й навчальний план.

3.2. Цифровий курс зазвичай розробляють на один семестр. Якщо навчальним планом передбачено вивчення освітнього компонента протягом кількох семестрів, для кожного семестру розробляють окремий цифровий курс.

3.3. Цифровий курс має бути розроблений відповідно до силабусу й робочої програми освітнього компонента з урахуванням обраних форм організації діяльності та взаємодії учасників цифрового навчання.

3.4. Рекомендовані форми організації діяльності та взаємодії учасників цифрового навчання:

Онлайн-лекція – виклад навчального матеріалу аудіовізуальним способом за допомогою онлайн-відеосервісу.

Відеолекція – виклад навчального матеріалу аудіовізуальним способом за допомогою відеозапису.

Навчальний текст (самостійне вивчення теоретичного матеріалу, сайти, презентації, інші елементи цифрової платформи) – інформаційний матеріал, який міститься на сторінках цифрової освітньої платформи і призначений для навчання здобувачів. Його мета – представити контент, інструкції та іншу важливу інформацію, яка стосується процесу навчання.

Інтерактивне заняття – заняття, яке відбувається за умови постійної активної взаємодії учасників освітнього процесу; може бути проведене у формі практичної або лабораторної роботи, захисту проєктів, онлайн-гри, синхронної взаємодії з відкритими відеоматеріалами чи інтерактивними вправами.

Вебінар – онлайн-захід (семінар, презентація тощо), який проводять за допомогою спеціальних веб-платформ або програм для здійснення інтерактивного навчання в режимі реального часу.

Семінар – інтерактивна освітня подія, яку проводять за допомогою спеціалізованих веб-платформ або програм для спільного обговорення теми, взаємодії між здобувачами освіти й викладачем, а також розв'язання завдань або кейсів, де більшість навчальної діяльності здійснює здобувач освіти.

Завдання (перевіряється асинхронно) – інструмент для створення різноманітних вправ та оцінювання здобувачів освіти в цифровому навчальному середовищі.

Форум – інструмент для спілкування, обговорення й обміну ідеями між викладачами і здобувачами освіти в цифровому середовищі.

Проєктна робота (P2P) – форма колективної роботи здобувачів освіти, яка передбачає співпрацю між рівними (рівень до рівня) для досягнення спільної мети чи вирішення конкретної проблеми й може включати спільне дослідження, розроблення продуктів або послуг, створення творчих робіт чи інших завдань, що сприяють співпраці та взаємовпливу між учасниками процесу навчання.

Групова робота (P2P) – спільна діяльність здобувачів освіти, де вони співпрацюють у невеликих групах з метою вирішення конкретних завдань або досягнення спільної мети. Групова робота може включати спільне виконання проєктів, досліджень, вирішення задач, обговорення матеріалів та інші колективні дії.

Консультація – індивідуальне або групове спілкування між викладачем і здобувачем/здобувачами освіти з метою додаткової підтримки, вирішення проблем, відповіді на питання й надання додаткових пояснень щодо навчального матеріалу чи інших аспектів освітнього процесу. Консультації можна проводити через відеоконференції, чати, електронну

пошту або інші засоби зв'язку, які надають можливість спілкування в реальному часі або асинхронно.

Онлайн-тест – інструмент для оцінювання знань і навичок здобувачів освіти, який проводять в електронній формі через спеціалізовані платформи або системи управління навчанням.

3.5. Форми діяльності при цифровому навчанні мають повністю відповідати за годинами формам діяльності за навчальним планом. Викладач у робочій програмі (силабусі) визначає відповідність лекцій, практичних і лабораторних занять формам організації діяльності та взаємодії учасників цифрового навчання.

Викладач має право планувати інші форми організації цифрового навчання за рахунок годин для самостійної роботи здобувачів освіти.

3.6. Автор (провідний викладач) розробляє основний контент цифрового курсу: відеолекції, навчальний текст, завдання, тести, критерії оцінювання діяльності здобувача освіти тощо.

Кожен цифровий курс має містити тести й методику проведення контрольних заходів, адаптованих для онлайн-взаємодії.

Форму представлення теоретичного матеріалу цифрового курсу й форму адаптації навчального тексту для самостійного вивчення обирає викладач.

3.7. Матеріали цифрового курсу готують за рахунок робочого часу викладача на виконання методичної й організаційної роботи.

IV. ПРОЄКТУВАННЯ ЦИФРОВОГО КУРСУ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМПЕТЕНТІСТНОГО ПІДХОДУ

4.1. Для освітньої програми на платформі цифрового навчання може бути створено фреймворк компетентностей і програмних результатів навчання.

4.2. Етапи проєктування цифрового курсу:

I етап:

- визначають компетентності, які формуватиме цифровий курс (корельовані з компетентностями освітньої програми);
- у цифровому курсі відповідно до компетентностей формулюють прогнозовані результати навчання **ILO** (Intended Learning Outcomes);
- проєктування діяльності, навчальних активностей **A** (Learning activities) і форм оцінювання **FA** (Formative assessment), **SA** (Summative assessment) для кожного **ILO**.

Для кожної активності визначають додаткові опції: опис дії, форма та методика навчальної діяльності, організація підтримки навчальної діяльності, прогнозовані результати діяльності, прогнозований час на виконання дії. Для кожного оцінювання визначають його форму.

II етап: обирають шкали оцінювання для діагностування рівня досягнень результатів навчання і створюють відповідні рубрики з критеріями рівнів досягнення результатів навчання.

III етап: формують ієрархію компетентностей, що дозволяє діагностувати рівні досягнень програмних результатів навчання й організувати постійне вдосконалення цифрового контенту.

V. ВПРОВАДЖЕННЯ І СУПРОВІД ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

5.1. Під час цифрового навчання викладач:

- здійснює підготовчу роботу до кожного заняття, включно з підготовкою до вебінарів практичних занять, розглядом матеріалів для дискусій тощо;
- відповідає за організацію навчальних матеріалів, розподіл завдань і контроль за їх виконанням здобувачами освіти;
- бере активну участь у проведенні вебінарів, р2р заходів та інших активностей, сприяючи взаємодії та обговоренню зі здобувачами освіти;
- відводить час для індивідуальних консультацій зі здобувачами освіти, відповідей на їхні запитання й надання допомоги в процесі навчання;
- оцінює завдання й інші роботи здобувачів освіти, а також надає їм зворотний зв'язок щодо їхньої роботи.

5.2. Функції тьютора цифрового курсу:

- взаємодія з викладачем: співпрацює з викладачем у створенні й оновленні навчального контенту, виконанні підготовчої роботи для вебінарів та інших активностей вирішенні проблем та вдосконаленні процесу цифрового навчання;
- мотивація здобувачів освіти: стимулює здобувачів освіти до активної участі в навчанні, надихаючи їх, підтримуючи та заохочуючи до досягнення успіху;
- відстеження прогресу: моніторить прогрес здобувачів освіти, аналізує їхні досягнення й надає викладачеві звіти про результат;
- сприяння взаємодії: сприяє співпраці та взаємодії між здобувачами освіти, організовуючи віртуальні дискусії, спільні проекти та інші активності;
- технічна підтримка: допомагає здобувачам освіти у вирішенні технічних проблем, пов'язаних з використанням платформ навчання та інших цифрових інструментів.

5.3. Контрольні заходи під час цифрового навчання мають забезпечувати об'єктивність оцінювання й унеможливити прояви академічної недобросовісності.

З цією метою мають бути створені такі технічні умови:

- онлайн-трансляція й запис у хмарі (або на Youtube) робочого місця здобувача, де веб-камери розташовані так, щоб можна було чітко бачити обличчя й руки здобувача на клавіатурі й чути фоновий звук у кімнаті;
- онлайн-трансляція має починатись і завершуватись демонстрацією поточного часу й дати (<https://time.is/>);
- демонстрація налаштувань комп'ютера з фіксацією відсутності приєднання зайвих гаджетів.

5.4. Технічну й методичну підтримку викладачів забезпечує спеціальна служба, сформована на базі навчального відділу й центру інформаційних технологій.

5.5. Технічну й методичну підтримку здобувачів освіти забезпечують тьютори і спеціальна служба, сформована на базі навчального відділу й центру інформаційних технологій.

VI. ЕКСПЕРТИЗА І СЕРТИФІКАЦІЯ ЦИФРОВИХ КУРСІВ

6.1. Цифрові курси рівнів А1, А2 мають пройти оцінювання на кафедрі.

6.2. Для цифрових курсів рівнів В1, В2, С1, С2 експертна група, яку створює комісія з навчально-методичної роботи університету, проводить експертизу і сертифікацію.

6.3. Етапи експертизи і серифікації:

- рецензування цифрового курсу на профільній кафедрі (рецензія або відгук);

- розгляд відповідності та якості цифрового курсу на профільній кафедрі (протокол);
- розгляд відповідності вимогам цифрового навчання експертною комісією, сертифікація (протокол);
- зовнішнє рецензування (за необхідності, за рішенням експертної комісії);
- затвердження результатів експертизи й сертифікації комісією з навчально-методичної роботи.

6.4. Критерії рівнів сертифікації цифрових курсів:

Рівень А1. Зміст курсу відповідає базовому силабусу, але не адаптований для цифрового навчання. Текст не є оригінальним і може бути взятий з відомих джерел без урахування потреб аудиторії.

Рівень А2. Частково відповідає вимогам адаптивності для цифрового навчання. Має елементи активних методик цифрового навчання, таких як відеоуроки, інтерактивні вправи тощо.

Рівень В1. Відповідає вимогам адаптивності для цифрового навчання.

Ураховано більшість принципів стандарту цифрового навчання, таких як інтерактивність, доступність, адаптивність тощо. Може містити елементи онлайн-взаємодії та спільної роботи, наприклад, форуми для обговорення матеріалів, групові завдання тощо.

Рівень В2. Відповідає всім вимогам стандарту цифрового навчання.

Містить інтерактивні елементи, які сприяють активному залученню здобувачів освіти до освітнього процесу. Забезпечує можливість індивідуалізації навчання й використання різноманітних методик, що враховують різні стилі навчання.

Рівень С1. Зразковий курс, що відповідає найвищим стандартам цифрового навчання. Має елементи новизни за змістом: інноваційні методики, використання новітніх технологій, інтерактивність на вищому рівні тощо. Здатний забезпечити високий рівень залучення здобувачів освіти й досягнення високих результатів у навчанні.

Рівень С2. Зразковий курс, що відповідає найвищим стандартам цифрового навчання. Реалізовано компетентністний підхід до проектування. Авторський навчальний матеріал курсу має ознаки наукової новизни.

VII. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ І МОНІТОРИНГ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

7.1. За забезпечення якості цифрового курсу відповідає автор.

7.2. Гарант освітньої програми, завідувач кафедри, директор навчально-наукового інституту, експертна комісія та спеціальна служба, сформована на базі навчального відділу і центру інформаційних технологій, можуть здійснювати моніторинг цифрових курсів щодо відповідності їх цьому положенню.

7.3. Під час моніторингу цифрових курсів можуть також урахувувати додаткові критерії:

- оцінювання результатів: методи оцінювання успішності здобувачів освіти мають бути чіткими, об'єктивними й відповідати вимогам курсу;
- залучення до навчання: курс має стимулювати активну участь і зацікавленість здобувачів освіти в навчанні через мотивуючий контент;
- підтримка здобувачів освіти: наявність можливостей для підтримки й консультацій з боку викладача або тьютора, які забезпечують допомогу здобувачам освіти й відповідають на їхні запитання;
- фідбек і вдосконалення: механізми збору та аналізу фідбеку від здобувачів освіти з метою подальшого вдосконалення цифрового курсу й методів навчання;

- доступність і універсальність: курс має бути доступним для різних груп здобувачів освіти, зокрема людей з обмеженими можливостями й тих, хто використовує адаптивні технології. Це передбачає використання бар'єро-вільного дизайну, текстової адаптації, субтитрів та інших засобів, що полегшують доступність для різних користувачів;
- підтримка мобільності: курс має бути доступним на різних пристроях (комп'ютерах, планшетах, смартфонах) і платформах. Це дозволяє здобувачам освіти навчатися в будь-який час і з будь-якого місця;
- постійне вдосконалення: курс має бути підданий постійному аналізу й удосконаленню з метою врахування змін у галузі освіти й технологій. Періодичне оновлення контенту допомагає забезпечити актуальність та ефективність курсу.

VIII. ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

I етап. Підготовка учасників цифрового навчання. Перенесення цифрового контенту на нову платформу (травень – вересень 2024 р.).

II етап. Приведення цифрових курсів до мінімальних вимог (вересень – грудень 2024 р.).

III етап. Перша експертиза та сертифікація цифрових курсів (січень 2025 р.).

IV етап. Приведення цифрових курсів до вимог стандарту (лютий – червень 2025 р.).

V етап. Постійне дотримання вимог стандарту (з вересня 2025).